

ZA BAŽANTY AŽ DO Číny

Bažant zelenoocasy.
Foto archiv redakce

Petr Bach

Na podzim loňského roku navštívili členové Světové asociace chovatelů bažantovitých (World Pheasant Association, WPA) společně s dalšími chovateli a příznivci ptáků z řádu hrabavých Čínskou lidovou republiku. Účastníci návštěvy, která trvala celkem tři týdny, pocházeli z několika států celého světa. Hlavními organizátory byli John Corder z Velké Británie a Jing Zhangová z Číny. Na programu byla účast na Mezinárodním sympoziu o hrabavých (International Symposium on Galliformes) a exkurze za přírodními zajímavostmi Číny.

SYMPOZIUM

Sympozium se konalo v čínském hlavním městě Pekingu od pátku 21. do neděle 23. října, v prostorách Pekingské lesnické univerzity. Pořadatelem byla Čínská ornithologická společnost ve spolupráci s WPA.

Akce se zúčastnilo 180 zájemců o danou problematiku z celého světa. Páteční večer patřil registraci účastníků, během níž všichni obdrželi program, identifikační

jmenovku, tričko s logem setkání a propagační předměty.

V sobotu ráno proběhlo oficiální slavnostní zahájení, kterého se ujal předseda anglické sekce WPA Keith Chalmers-Watson společně s předsedou čínské WPA Zhengwang Zhangem. Poté přišli na řadu jednotliví přednášející se svými příspěvky. V průběhu dne zaznělo 16 zajímavých přednášek na různá témata od genetiky jednotlivých druhů přes monitoring v přírodě až po ochranu a chov. Asi nejvíce nás zaujaly referáty o ochraně sibiřských tetřívků, genetice rodu *Phasianus*, problematice bažanta zlatého a diamantového, satyrech Blythových a též o hrabavých ptácích v Nepálu.

Účastníci sympózia.

V neděli od rána pokračoval další blok prezentací, v němž se vystřídalo 13 přednášejících. Tentokrát nás nejvíce upoutala témata WPA a chov bažantů v Evropě, představení činnosti Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií, ochrana hrabavých v Indii a záchranný chov v přírodě vyhynulých bažantů Edwardsových ve Vietnamu. V závěru nedělního dne bylo sympozium oficiálně ukončeno.

CESTA NAPŘÍČ ČÍNOU

Hned po skončení sympozia se naše skupina, čítající asi 40 účastníků, vydala na cestu za zajímavostmi Číny. Poutavá exkurze trvala dva týdny, během nichž jsme procestovali velkou část země od Pekingu na východě až po Chengdu v centrální Číně. Během výborně naplánované a zorganizované akce jsme měli možnost poznat nejen fascinující přírodu, ale také místní zoologické zahrady, odchovná ptačí centra

a též místní obyvatele, kulturu a kuchyni. Navštívili jsme tři zoologické zahrady a několik přirozených biotopů hrabavých ptáků od bambusových porostů přes různé typy lesa s křovinatým a bylinným podrostem až po horské lokality ve velkých nadmořských výškách. Symbolem Číny jsou pandy, s nimiž jsme se setkávali téměř na každém kroku. Číňané jsou na ně nesmírně hrdí a zřejmě proto pro nás pořadatelé připravili návštěvu hned tří center pro chov a ochranu pand, kde jsme se o těchto pozoruhodných živočiších dozvěděli množství zajímavých informací.

ČÍNSKÉ ZOO

Zastávkami během naší exkurze byly zoologické zahrady v Pekingu, Chengdu a Taiyuanu. V těchto zařízeních nás kromě jiného vždy zajímaly především kolekce ptačích druhů, přirozeně zejména hrabavých. Pozoruhodnou kolekcí se může

pochlubit zoo v Pekingu, kde jsme asi ze všeho nejvíce obdivovali všechny bažanty ušaté, včetně vzácného bažanta praděšského (*Crossoptilon harmani*). Chovají tam ale i mnoho dalších druhů. Zajímavostí v Chengdu je velká ptačí voliéra zarostlá dřevinami a bambusem, kde jsme mohli dlouho pozorovat mnoho ptačích druhů pohromadě, hlavně bažanty zlaté, královské, obecné a sedlaté. Také v Taiyuanu je k vidění mnoho druhů hrabavých a též vzácní kopytníci.

BAŽANT MANDŽUSKÝ

V přírodě jsme měli možnost setkat se s několika druhy hrabavých ptáků. Naše první výprava směřovala do buddhistického kláštera vysoko v horách, kde již řadu let funguje jakási symbióza místních mnichů s bažanty mandžuskými (*Crossoptilon mantchuricum*). Ptáci tam každý den přilétají z hřebenů hor za voláním mnichů,

Bažanti mandžusští u kláštera.

Biotop bažanta mandžuského.

Bažant zelenoocasý v odchovném centru.

Domov bažanta zelenoocasého.

kterí je krmí rýží. Měli jsme příležitost pozorovat hejno 14 těchto ptáků, kteří se k nám přiblížili na vzdálenost pouhých několika metrů. Poté jsme navštívili také rezervaci těchto bažantů s chovným centrem, kde jsou ptáci odchováni a poté vypouštěni do volnosti. Bažant mandžuský je monogamní druh ze severovýchodní Číny, který obývá horské listnaté a smíšené lesy do nadmořské výšky 2600 metrů. V přírodě je považován za zranitelný druh (CITES I.) a v zajetí je chován velmi vzácně, v České republice pouze v několika párech. Jde o robustního bažanta o hmotnosti až 2,5 kg. V zimě se ptáci spojují do větších hejn a stahují se do nižších poloh.

BAŽANT ZELENOCASÝ

Následně jsme navštívili chovné centrum bažantů zelenoocasých (*Lophophorus lhuysii*), kde jsme si mohli prohlédnout prostorné ozeleněné, dobře vybavené voliéry.

vyslechli zajímavosti o jejich chovu a biologii a účastnili se také jejich krmení. Poté jsme odjeli vysoko do hor, do přirozeného biotopu tohoto druhu. Bažanti zelenoocasí žijí na horní hranici lesa v centrální Číně v nadmořské výšce od 3300 do 4600 metrů, kde se rozprostírají zejména porosty nízkých jehličnanů a rododendronů a horské louky. V přírodě je bažant zelenoocasý též zranitelným druhem (CITES I.), v zajetí není v Evropě chován vůbec. Opět jde o velkého bažanta dosahujícího hmotnosti až 3,6 kg. Poznat blíže tento druh bylo pro všechny účastníky z Evropy asi největší událostí, a to právě kvůli jeho absenci v evropských chovech.

BAŽANT KRVAVÝ

Vysoko v horách, v řídkém křovinatém lese, žije také bažant krvavý (*Ithaginis cruentus*). Toho se nám bohužel nepodařilo spatřit, ale alespoň jsme několikrát slyšeli

jeho volání. Bažant krvavý obývá oblasti od horní hranice jehličnatých lesů přes křoviny až k hranici trvalého sněhu v nadmořské výšce 2700 až 5000 metrů. Žije monogamně a v zimním období sestupuje do zalesněných údolí. Areál jeho výskytu se rozprostírá od Nepálu přes Tibet a Čínu až po Barmu. Jde o druh v přírodě málo dotčený, v zajetí však velmi vzácný. V České republice chová jediný soukromý chovatel pouze jeden pár tohoto druhu a v celé Evropě je chováno jen několik párů. Na rozdíl od výše popsaných druhů je bažant krvavý drobným bažantem o hmotnosti jen něco málo přes půl kilogramu. Stavbou těla trochu připomíná naši koroptev.

VELEKUR HIMÁLAJSKÝ

Největší nadmořská výška, do níž jsme vystoupali, byla 4500 metrů. Jednoho rána za východu slunce jsme v těchto výšinách pozorovali velekury himálajské (*Tetraogal-*

Bažant krvavý.

Biotop bažanta krvavého.

Velekur himalájský.

Velekur himalájský a koroptev sněžní žijí ve vysokohorských podmínkách.

(*lus himalayensis*). Měli jsme velké štěstí, protože hejno několika ptáků se sneslo ze skalnatých vrcholků přímo před nás, takže jsme mohli dlouhou dobu pozorovat jejich chování a hlasové projevy. Velekur je velmi zajímavý tetřevovitý pták, který obývá horské oblasti od Afghánistánu, Tádžikistánu a Kazachstánu až po Čínu. Žije na kamenitých svazích nad horní hranicí lesa ve výškách kolem 5000 m n. m. Za tuhých zim může sestupovat až o 2500 metrů níže do údolí. Je to monogamní druh o hmotnosti 2 až 3,5 kg. Po vyhníždění se ptáci sdružují do hejn čítajících i desítky kusů. Chov tohoto druhu v zajetí je velmi náročný a v Evropě se s ním setkáme jen velmi zřídka.

KOROPTEV SNĚŽNÍ

Někteří z účastníků exkurze měli možnost pozorovat také koroptev sněžní (*Lerwa lerwa*). Tato vysokohorská koroptev obývá stejné oblasti jako velekur a žije velmi po-

dobným způsobem. Je to monogamní druh, který se po vyhníždění drží v rodinných hejnkách. Stavbou těla je koroptev sněžní téměř stejná jako naše koroptev polní, její hmotnost se pohybuje mezi 0,5 až 0,7 kg. O jejím chovu v zajetí se bohužel nepodařilo získat žádné informace.

BAŽANT ZLATÝ

Na závěr našeho putování jsme se vypravili do přirozených biotopů bažanta zlatého (*Chrysolophus pictus*). Bažanty jsme slyšeli a někteří z nás měli štěstí a zahlédli je. Bažant zlatý je v českých chovech běžným druhem, avšak nikoli v čistokrevné formě (ve většině případů jde o křížence s bažantem diamantovým). V té je u nás zatím chováno jen několik desítek jedinců. V centrální Číně obývá bambusové, křovinaté a listnaté porosty v polohách od 800 do 1600 m n. m. Jeho stav v přírodě je málo dotčený a v zajetí je hojně chován po

celém světě. Ve své domovině je místními obyvateli běžně loven pro zvěřinu a peří. Dozvěděli jsme se, že ve stejných lokalitách žije i satyr Temminckův (*Tragopan Temminckii*), ale s ním jsme se bohužel nesetkali.

Během autobusových přejezdů mezi různými zastávkami a lokalitami jsme viděli také bažanty obecné (*Phasianus colchicus*) v čistokrevných poddruzích, kteří se v Číně běžně vyskytují.

Kromě ptáků jsme se během exkurze setkali s divokými prasaty a makaky. Byli jsme informováni, že v oblastech, které jsme navštívili, žijí také například tygr, levhart, vlk, takin (kopytník patřící do podčeledi koz a ovců – pozn. red.), jak či muntžak.

OCHRANA PŘÍRODY V ČÍNĚ

Ochrana vzácných druhů bažantů, ale i jiných živočichů a rostlin je v Číně řešena formou velkoplošných chráněných území. Většinou jsou to národní parky a přírodní rezervace, které mají velké rozměry a jsou v nich podporovány ohrožené původní populace určitých společenstev. Chráněná území dnes zabírají přibližně 15 % čínského území. Součástí takových rezervací bývají chovná centra pro daný druh. Vše je řízeno a financováno státem a již na první pohled je patrné, že to stojí hodně peněz. Rezervace jsou vždy vybaveny velkým množstvím informačních tabulí, díky nimž se návštěvník dozví mnoho zajímavostí. Čína si v posledních letech čím dál více uvědomuje jedinečnost své přírody a začíná ji chránit. Zásahu na tom má i hospodářský růst, díky němuž zbývají prostředky i na financování projektů na ochranu přírody. Problém je však stále s venkovským obyva-

Koroptev sněžní.

telstvem, které pytláci vzácné druhy živočichů (včetně ohrožených druhů bažantů) pro svou obživu.

V posledních letech se velmi zlepšila úroveň čínských zoologických zahrad, které se snaží přiblížit evropským zoo a zvířatům se v nich nyní žije mnohem lépe než dříve. Navštívili jsme také několik přírodovědných muzeí, kde nás velmi zaujala kvalita expozic a též jejich pojetí ekosystému jako celku.

Často jsme se místních obyvatel ptali, zda v Číně funguje něco jako myslivost. Většinou vůbec nechápali, o čem mluvíme. Myslivost v našem pojetí tam neexistuje. Obyvatelstvo nemůže vlastnit palné zbraně, jako je tomu v jiných státech světa. Dokonce ani lesníci a zaměstnanci přírodních rezervací parků zbraně nevlastní a nemohou lovit zvěř. Velmi rozšířenou aktivitou, níž však místní nechtějí mluvit, je pytláctví. Vesničané pytláci kvůli obživě veškeré savce i ptáky, a to zejména do ok.

ZAJÍMAVÉ ZKUŠENOSTI

Velkým zážitkem pro všechny účastníky byla také čínská kultura, která je velmi

Setkání s pracovníky jedné z rezervací.

odlišná od naší evropské. V Číně si nelze nevšimnout značného rozdílu mezi životem na venkově a ve městech. Venkované jsou chudí a žijí velmi skromně, zatímco ve městech je patrná vyšší životní úroveň a využívání nejmodernějších technologií. Obyvatelé venkova většinou obdělávají svá

políčka s kukuřicí a zeleninou nebo pasou krávy, jaky, ovce, kozy a koně. Lidé, s nimiž jsme se setkali, byli vždy velmi ochotní a vstřícní, ať už jsme potřebovali cokoli.

Čínská kuchyně je velmi specifická, svými chutěmi i složením pro Evropany neobvyklá. Servíruje se vždy velké množství chodů, jejichž součástí je zpravidla maso, zelenina, ovoce, houby, těstoviny, vejce, rýže, vodní živočichové a další netradiční ingredience, jako třeba drůbeží střeva, hlavy a pařáty, králíčí hlavy nebo „zkažená“ vejce. Nepochopitelné pro nás bylo servírování masa, vždy rozsekaného na kousky i s kostmi, tukem a kůží. Ochucení jídel je naprosto odlišné od toho, na co jsme zvyklí. Jídla jsou hodně kořeněná.

Celá výprava byla pro všechny účastníky obrovským zážitkem a poznáním pro Evropany často těžko pochopitelných skutečností. Vše bylo špičkově naplánováno a zorganizováno, takže průběh akce byl bezchybný. Při pobytu v Číně jsme vystřídali deset různých hotelů a autobusem, vlakem, letadlem či taxíky urazili mnoho tisíc kilometrů. Velké poděkování patří Johnu Corderovi, Jing Zhangové a všem čínským přátelům, kteří se nám věnovali.

Autor:

Ing. Petr Bach, DiS., předseda World Pheasant Association Czech Republic and Slovakia, člen poradního sboru projektu Čířikání a Mysliveckého spolku Jedlna (okres Trutnov)

E-mail: petrbach1@email.cz

Foto archiv autora

Brána do rezervace.

Panda velká - symbol Číny.